

ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ОСОБИСТІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

*Могильник А.І., Лелюк Я.О.
Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія»*

Сьогодні, освіченість людини, визначається не стільки спеціальними знаннями, скільки різнобічним розвитком особистості, що орієнтується в традиціях вітчизняної та світової культури, в сучасних цінностях, інтелігентністю, високою моральністю, широким світоглядом.

Компетентісний підхід у професійному становленні педагога визначає орієнтацію на підготовку нового педагогічного стилю, нової моделі педагогічної діяльності, а саме індивідуально-творчої моделі педагогічної діяльності, смислової, усвідомленого ставлення до своєї професії, орієнтації на досягнення високих результатів, досвіду самоосвітньої і саморегуляторної діяльності, стійкої професійної мотивації, формування цілісності педагогічної свідомості і т. д.

Проблема компетентності торкається не тільки наукової підготовки до професійної діяльності, а й особистісних можливостей і готовності професіонала. Характеристика компетентності не обмежується тільки знаннями та вміннями, необхідними для вирішення тих чи інших завдань, а й вкладає в зміст цього поняття «особисті можливості», що дозволяють професіоналу самостійно і досить ефективно вирішувати завдання, що стоять перед освітою [2].

Загальнокультурна компетенція як функціональна характеристика культурологічної компетентності викладача вузу включає в свій зміст культурні цінності, соціокультурні норми, вірування як компонент культури, мову, звичаї, мистецтво, науку, літературу, філософію, політику і т. д. Цей підхід дозволив нам визначити основні характеристики загальнокультурної компетенції: світоглядна культура (знання основ світової і національної культури, духовних і моральних основи життєдіяльності людини, ціннісні орієнтації); соціокультурні норми (система правил поведінки в суспільстві); культура мови (знання рідної мови, іноземної та вміння грамотно викладати свої думки).

Світоглядна культура фахівця формується у взаємозв'язку зі світоглядною культурою суспільства, яка представляє історично сформовані ідеали, ціннісні орієнтації, національні цінності, традиції, яка і є фундаментальною особистісною характеристикою, що визначає соціокультурні світоглядні орієнтації. Світоглядна культура є складним комплексом стійких якостей і властивостей особистості, яка характеризує духовно-моральну зрілість фахівця. Показниками високого рівня світоглядної культури у фахівців виступають: позиція глибокого усвідомлення духовно-культурних цінностей свого народу, діяльність по збереженню та популяризації духовних традицій і моральних ідеалів рідної культури, готовність до активної соціокультурної діяльності в суспільстві. Соціокультурні норми – це правила, що регулюють взаємодію індивідів, відносини людини в суспільстві. Одним з найважливіших ознак соціокультурної норми є імперативність, тобто поведінка, яка не відповідає нормі, обов'язково викликає негативну реакцію у інших людей.

Іншим критерієм загальнокультурної компетенції виступає культура мови або мовна культура. Мовленнєва діяльність людини є не тільки самою поширеною, але і дуже складною. Вона складає основу будь-якої іншої

діяльності людини: наукової, освітньої, виробничої та ін. Культура мови передбачає високий рівень загальної культури людини, культуру його мислення, знання мови як рідної, так і іноземної. На жаль, в даний час має місце руйнування рідної мови, що призводить до деформації національної самосвідомості. У визначенні мовної культури звертається увага на три форми мови: нормативна, комунікативна, етикетна. При можна виділити критерії мовної культури: правильність, чистота, логічність, багатство, виразність, доречність [1]. Доречна мова відповідає темі повідомлення, його логічному і емоційному змісту, складу слухачів, інформаційним, виховним, естетичним і іншим завданням виступу. Мовна культура людини безпосередньо виводить на культуру спілкування. Культура спілкування – це невід’ємна частина культури особистості. Поняття «спілкування» знаходиться в тісному зв’язку з поняттям «ставлення». Ці поняття є сполученими в тому сенсі, що відносини формуються і виявляються в спілкуванні. Психологічний словник дає таке визначення спілкуванню: «складний багатоплановий процес встановлення і розвитку контактів між людьми, що породжується потребами спільної діяльності та включає в себе обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприйняття і розуміння іншої людини» [3, С.213].

У спілкуванні виділяють три взаємопов’язаних сторони: комунікативна, інтерактивна, перцептивна. Комунікативна сторона спілкування полягає в обміні інформацією між людьми, яка пов’язана не просто з передачею інформації, а з активним обміном нею. Інтерактивна сторона спілкування полягає в організації взаємодії людей один з одним у процесі міжособистісних відносин. Перцептивна сторона спілкування – це процес сприйняття і розуміння іншої людини і встановлення на цій основі взаєморозуміння [4]. Звідси випливають і специфічні функції спілкування: функція пізнання один одного; функція прилучення учня до досвіду і цінностей педагога; функція творення власного «Я» через орієнтацію на цінності іншого. Крім зазначених, безумовно, слід назвати інформаційну функцію, що забезпечує процес прилучення особистості до матеріальних і духовних цінностей. Педагог як носій певних знань у різних галузях науки, літератури, мистецтва, практичної діяльності, через спілкування сприяє трансформації наявної у нього інформації. У своїй діяльності кожен педагог будь-якого освітнього закладу повинен реалізувати всі функції спілкування, бо кожна з них має важливе значення у професійній діяльності для досягнення поставлених цілей освіти. Спілкування одночасно виступає як процес взаємодії індивідів, як інформаційний процес, як процес взаємовпливу один на одного, як процес співпереживання і взаємного розуміння.

Культура міжособистісних відносин дозволяє забезпечити високий рівень психологічного комфорту. Сутністю культури міжособистісних відносин в освітньому просторі є орієнтація на пріоритети соціальної відповідальності, спільність цілей усіх суб’єктів освітнього процесу [5]. Міжособистісні відносини впливають на результат педагогічної діяльності в цілому і на особистість самих педагогів, зокрема, на розвиток професійно значущих якостей. Міжособистісні відносини характеризуються емоційною стабільністю, лояльністю, емпатійністю, що забезпечує позитивний морально-психологічний клімат в освітньому просторі. Формування культури міжособистісних відносин буде залежати від таких умов, як: мотиваційно-ціннісна установка в освітньому просторі вузу на розвиток культури міжособистісних відносин, співробітництво та діалог; висока вимогливість до себе та

інших; спеціально організована програма, що включає проведення семінарів, тренінгів та заходів, спрямованих на розвиток загальнокультурної компетенції.

Представлені характеристики загальнокультурної компетенції показують, що викладач вищого навчального закладу повинен володіти високим рівнем професійної та загальної культури, що включає сформований науковий світогляд, систему духовних цінностей, вміння встановлювати контакт зі студентами. Робота викладача потребує величезних розумових, емоційно-вольових, емоційно-моральних витрат.

Література

1. Головин Б. Н. Основы культуры речи / Б. Н. Головин. – М: Высшая школа, 1980. – 336 с.
2. Комов Н. Г. Словарь новых иностранных слов / Н. Г. Комов. – М.: МГУ, 1995. – 144с.
3. Краткий психологический словарь / под А. В. Петровского. – М., 1985. – 431с.
4. Мудрик А. В. Введение в социальную педагогику / А. В. Мудрик. – М.: Ин-т практ. Психологии, 1997. – 368с.
5. Біляєв О.М. Культура мовлення вчителя-словесника / О.М. Біляєв // Дивослово. –1995. – № 1. – С. 37 – 44.

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

*Мороховець Г.Ю., Міщенко С.В.
Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія»*

Освіта майбутніх медиків в Україні сьогодні потребує перегляду методів і форм роботи, а також принципів та підходів до їх навчання. Модернізація національної системи вищої медичної освіти нині здійснюється на засадах компетентнісного підходу, а саме спрямованості освітнього процесу на формування і розвиток ключових та професійних компетентностей особистості. Науковцями запропоновано такий перелік ключових компетентностей у навчанні, якими покликаний оволодіти і майбутній лікар:

- навчальна (навчальна діяльність майбутнього фахівця, належна теоретична фахова підготовка, вироблення практичних умінь і навичок професійної діяльності та здобуття певного досвіду для роботи за спеціальністю);
- громадянська (акмуляція здатності студента у сфері суспільно-політичного життя, уміння захистити власні права і обов'язки);
- загальнокультурна (розвиток культури особистості та суспільства у різних аспектах, зокрема, у професійному);
- інформаційна (здатність володіти та оперувати інформацією стосовно професійної діяльності і перспектив професійного зростання);
- соціальна (сформованість у студента здатності функціонувати в соціумі як члена різних соціальних груп, уміння співпрацювати з усіма іншими представниками співтовариства);
- здоров'язберігаюча (спрямованість на збереження фізичного,